

Novi prioriteti za socijalnu politiku i kriminologiju: globalizacija, urbanizam i država postsocijalne sigurnosti u nastajanju

TONY FITZPATRICK

School of Sociology and Social Policy
University Park
Nottingham, UK

UDK: 304:343.9

Socijalna politika i kriminologija dugo su se bavili kriminalizacijom i regulacijom siromašnih. Teza ovoga rada je da su se posljednjih godina pojavili novi oblici kriminalizacije i regulacije koje su različiti autori iz obje discipline počeli teoretizirati. Ovim se radom želi doprinijeti rastućoj literaturi o tome približavanjem različitim tema koje zaslužuju da budu opširno raspravljene zajedno. Te su teme; prvo, globalizacija; drugo, promjenljiva priroda države; treće, reorganizacija vremena i prostora, pogotovo na urbanoj razini. U nastavku se proučavaju neki od novijih radova Jocka Younga, Davida Garlanda, Ramesha Mishre, Petera Taylora-Goobyja i Zygmunta Baumanu. Zaključak je da teorijska i empirijska istraživanja trebaju analizirati reorganizaciju prostora i vremena, na koju utječe "država postsocijalne sigurnosti", što tvori nove prioritete za socijalnu politiku i kriminologiju.

Ključne riječi: globalizacija, socijalna politika, kriminologija.

UVOD

Jedna od stalnih tema unutar socijalne politike i kriminologije jest način na koji su siromašni kriminalizirani i regulirani.* Obje su prakse u međusobnom odnosu putem složene petlje povratnih informacija: kriminalizacija izaziva regulaciju koja zauzvrat izaziva kriminalizaciju, i to se nastavlja u začaranom krugu regresije. Obje znanstvene discipline primijenile su niz teoretskih stajališta u pokušaju razumijevanja porijekla i prirode te petlje, a posebno su bili istaknuti marksistički pristupi (na primjer Squires, 1990.). Obje su discipline prekapale povijest, a

viktorijansko je razdoblje (kao i razdoblje neposredno poslije njega) osiguralo najviše materijala za raspravu (na primjer Garland, 1985.). Cilj ovoga rada nije pružiti pregled tih rasprava, ni dubinski analizirati prirodu tog povratnog procesa. Umjesto toga, rad je usredotočen na najnovije poglavlje u toj priči: poglavlje koje se bavi novim razvojem u zapadnim politikama te političkim mjerama, a koji su u velikoj mjeri još uvijek u procesu oblikovanja. Ukratko, proučavat ćemo ekonomski i politički kontekst unutar kojega nastaju nova sredstva kriminalizacije i regulacije (Jones Finer i Nellis, 1998.; Cook, 1997.; Tham, 1998.).

* Ovaj je rad prvotno objavljen u časopisu *Social Policy & Administration* 35(2):212-229, 2001. pod naslovom *New Agendas for Social Policy and Criminology: Globalization, Urbanism and the Emerging Post-Social Security State*. Prijevod na hrvatski jezik i objavljivanje u našem časopisu dozvolili su **Blackwell Publishers** (nositelj autorskih prava) te sam autor, na čemu im najtoplije zahvaljujemo. (Prim. ur.)

Kako bismo to učinili, moramo uvrstiti neke (no nikako i sve) autore od onih koji su počeli teoretizirati taj najnoviji kontekst. Shodno tome, specifični ciljevi ovoga rada jesu: kritika nekih od najvažnijih tema kojima se bavi literatura; spajanje istih tema u neki oblik tematske sinteze; predlaganje načina na koji se rasprava može dalje voditi. U osnovi, ispiti- vat ćemo promjenljivu prirodu suverenosti države, raspravu o globalizaciji i načine na koji oni doprinose reorganizaciji prostora i vremena, posebice unutar urbanoga okružja. Osnovni argument ovoga rada je sljedeći: što više globalizirana tržišta (s ovlastima nacionalnih država) destabiliziraju prostor, to više državne i poludržavne agencije pokušavaju ponovno stabilizirati lokalitete, i to istovremeno integracijom i podjelom urbanih zajednica putem niza socijalnih i kaznenih strategija.

YOUNG I DRUŠTVO ISKLUČIVANJA

Jock Young je jedan od onih koji su se usredotočili na promjenjive socijalne i ekonomske kontekste koji su bitni za ovaj rad.

U poglavlju knjige *The New European Criminology*, Young (1998.:66) primjećuje da je, tijekom njezina modernističkoga vrhunca, uloga socijalne države bila spriječiti socijalnu isključenost u začetku, a to je činila tematiziranjem socijalnih i ekonomskih potreba. Prema Youngu, ta uključenost sada je prepustila mjesto isključujućem društvu razdvajanja. On ključnim identificira pomak prema kulturni posesivnog individualizma i postfordovskom načinu proizvodnje (Jessop, 1994.). Ovo posljednje izražava ekspresivne identitete gdje robe i potrošnja istovremeno zadovoljavaju želje i čine naše socijalne identitete različitim. No ti identiteti i želje kolidiraju s načelom stvarnosti postfordovske ekonomije, pre-

ma kojemu oni na periferiji tržišta rada mogu ući u potrošačko društvo samo ako se podvrgnu opasnim razinama zaduženosti i otplate kamata. Kontradikcija između onoga što kultura obećava i onoga što ekonomija može ostvariti, manifestira se na nekoliko načina, kao “moćni izvor devijacije” (Young, 1998.:69).

Prema Youngu (1998.:86) treba se napraviti razlika između moderne i kasno-moderne socijalne države. Potonja se pronalazi unutar niza političkih režima u kojima se devijantno identificira i izolira unaprijed: u središtu pažnje je *moćnost* zločina, a ne krivični prijestup *per se*. Do upravljanja rizikom dolazi prije stvarnog rizika, jer socijalni inženjering prepušta mjesto pripremnom *geografskom* inženjeringu. Prostorna segregacija je jedan od načina na koji se eksplozivne kontradikcije između posesivnog individualizma i relativne oskudice istovremeno pale i gase, jer se bogate i siromašne zajednice jedna od druge štite sukladno uzajamno jačajući podvojenosti (vidjeti odjeljak o Klasifikaciji postsocijalnih geografija u nastavku).

Kasnije će postati jasno zašto su veze koje Young izvodi između kriminologije i socijalne politike važne za ovaj rad. No problem je što Young nudi *naraciju* pomaka od uključivanja do isključivanja, no ne nudi stvarno *objašnjenje*. Razmotrimo sljedeće: “Slabljenje uključivog svijeta uključivanja modernističkog razdoblja... sabiralo je procese dezintegracije i u području zajednice (porast individualizma) i u području rada (transformacija tržišta rada). Oba procesa rezultat su... tržišnih sila i njihove transformacije koja je uključivala ljudske aktere” (Young, 1998.:67).

Ipak, pod “tržišnim silama” Young podrazumijeva postfordovske promjene tržišta rada, a “transformacijom koja uključuje ljudske aktere” smatra porast potrošačkog individualizma. Drugim riječima, ono što Young naziva *procesima* jedva da

se razlikuje od njegova opisa *uzroka* tih procesa. On stoga nije od velike pomoći u pogledu pitanja koje je možda ključno: trebamo li promjene koje on opisuje pripisati prvenstveno ekonomskim čimbenicima (akumulirani zamah dereguliranih tržišta), tehnološkim čimbenicima (fragmentirana tržišta rada zbog dolaska postindustrijske, informatičke i komunikacijske tehnologije), kulturnim čimbenicima (uspon reflektivnog sebstva), političkim čimbenicima (hegemonizacija ekonomskog liberalizma) ili nečem posve drugačijem?

Drugi je problem to što se, kao i kod mnogih kriminologa, Youngovo razumijevanje razvoja socijalne politike temelji na strahovima i pretpostavkama iz osamdesetih godina dvadesetog stoljeća, tj. kriminolozi često tvrde da sada živimo u postsocijalnom društvu (Gilling i Barton, 1997.; Pavarini, 1997.; Bergalli, 1997.: 158–160; France i Wiles, 1998.:65–67; Taylor, 1999.:64). Nitko ne može poreći da su kolektivistička i univerzalna načela i usluge stradale tijekom posljednjih dvadeset godina, no rad ljudi poput Paula Pierzona (1994., 1996.; usp. Rhodes, 1996.:318) pokazao je da je smrt socijalne države uvelike preuveličana. Bez obzira je li to potvrda Offeova opažanja da kapitalizam ne može opstati bez socijalne države (Offe, 1984.:153) ili je to zbog taktičke pogreške u procjeni radikalne desnice, moramo povezati kriminologiju i socijalnu politiku na način koji je rafiniraniji od onoga koji nude izravna postsocijalna tumačenja. Stoga rasprava napreduje samo ukoliko razumijemo ulogu, prirodu i suvremeno okruženje države. Ako država nije jednostavno uzmakla (Young, 1998.:79), što se onda dogodilo?

Youngov noviji rad, *The Exclusive Society*, ne baca više svjetlosti na taj problem. Razmatrajući kriminal i društveni poredak kao konceptualno različite pojmove (Young, 1999.:50–52), on može tvrditi da je nered sustavno nepovezan s kapi-

talizmom *per se*, ali je važno iako ne i ključno obilježje tržišnog individualizma. To omogućuje Youngu (1999.:78) stvaranje razlike između realističke kriminologije, koja priznaje socijalnu isključenost, rizik i strah od zločina kao stvarne, i kritičke kriminologije koja iste tumači kao iluzorne učinke rasprave koja zagovara tržište. Ipak, uzevši u obzir količinu novijih radova koji ukazuju da stvarnost jest diskurzivna (naprimjer Torfing, 1999.), imamo razlog vjerovati da je Youngova podjela sumnjivog porijekla ili barem slabo teoretski potkrijepljena. Financijski stručnjak zna da su radnik koju mu čisti kuću za nisku nadnicu i beskućnik koji spava ispred njegove kuće obratne slike njega samoga, jer su sva trojica manifestacije globalnog kapitalizma. Suvremeni kapitalizam, dakle, zahtijeva mnogo viši stupanj društvenog reda nego što to predviđa Young: to nije nužno represivni poredak policijske države ni posve upravljano društvo (iako su elementi toga uvijek prisutni), nego simbolični poredak “diskurzivnog utamničenja” u kojem sredstvima signifikacije vladaju ekonomske i političke elite, što omogućuje da razlika između uključenosti i isključenosti opstane. Stoga nismo prešli iz fordovskog reda u postfordovski nered, kao što Young tvrdi, nego smo ušli u simbolični krajolik u kojem se uzajamno pojačavanje reda i nereda koje je endemično za kapitalizam, preobražava u nove oblike – iako je Taylor (1999.:111) jedan od onih koji povlače zanimljive paralele s ranim srednjovjekovnim razdobljem.

Stoga, kako bi se odgovorilo na pitanje što se dogodilo, moramo otići dalje od Younga, prema nekome tko smatra da je globalni kapitalizam od ključne važnosti.

GARLAND I SUVERENOST DRŽAVE

Garlandova analiza temelji se na prikazu pristupa državnim praksama iz de-

vetnaestog stoljeća (Garland, 1985.:36–66). Viktorijanska pretpostavka da pojedinci mogu i trebaju biti samostalni, bila je popraćena raširenim entuzijazmom za minimalističkom *laissez-faire* državom. Ipak za, “opasne klase” smatralo se prikladnim maksimalistički oblik vladanja, utjelovljen u institucijama poput radnih domova. Minimalizam viktorijanske države stoga je bio dvostruka obmana: individualizirao je socijalne probleme kao dio strategije isključivanja i socijalizirao pojedince koji su time bili isključeni putem upravljačkih tehnika utamničenja i discipline.

Krajem stoljeća minimalistička se država počela pretvarati u socijalnu državu na mnogo dvojbeniji način nego što to sugerira konvencionalna povijest socijalne politike. Naprimjer, Garland (1985.:130–155) podvlači opseg u kojem je eugenika inspirirala moderan sustav socijalne sigurnosti: ideja da socijalne strukture nisu ništa više od genetskih predispozicija upisanih velikim slovima, inspirirala je socijalnu politiku koja je razlikovala moralno “podobne” i etički degenerirane. Rad i socijalno osiguranje bili su prikladni za prve; radne kolonije i socijalna pomoć za druge. Eugenika stoga tvori most između minimalističke i socijalne države. Moderna kaznena politika razvila se sličnim tokom s eksplicitnim tehnikama stvaranja isključenosti i jačajući implicitne tehnike disciplinarne uključenosti. Reforma s početka dvadesetog stoljeća ostavila nam je kazneno-socijalnu državu (Garland, 1985.:252) čije su strategije ovisile o snažnom pojmu suverenosti države, jer se legitimitet moderne države temeljio na očekivanju da se ona može baviti uzrocima zločina.

Te su se strategije ipak raspadale od 60-ih, kako je potkopavan suverenitet države (Garland, 1985.:447–448), a pokušaj da se osiguraju novi oblici legitimiteta stoga stvara “novu kriminologiju svakodnevnoga života”, dok je živi svijet pod-

ložan ekonomiji ponude. Ako se više ne može baviti uzrocima zločina, država može ograničiti mogućnosti, prebaciti rizike, preraspodijeliti troškove i stvoriti destimulansu. Pažnja se odvrća s porijekla zločina na manipuliranje potencijalnim poprištima kriminalne djelatnosti. I dok država još uvijek može kazniti prijestupnike, kontroliranje tkiva svakodnevnoga međusobnog djelovanja postaje ne samo posao države nego i posao poludržave i komercijalizirane intervencije. Kako država postaje manje sposobna za sprečavanje ili čak kontroliranje zločina, tako i njezine retoričke i političke inicijative postaju sve više kaznene: stvarnost sigurnosti zamijenjena je mitom o sigurnosti osigurane putem masovnih utamničenja (Christie, 1994, 1998.:123) u kazneno-industrijskim kompleksima (Parenti, 1999.:240–242).

Prednost Garlandova pristupa je u tome što on identificira transformaciju u suverenitetu države kao izvor prijelaza s inkluzivnog režima na ekskluzivni, prema Youngovim terminima. Dok Young navodi neodređeni skup političkih, socijalnih i ideoloških faktora, Garland čvrsto ukazuje na tektonske promjene u prirodi države. Čini se da je Young usredotočen na promjene u strateškim ciljevima države; Garland povezuje te promjene s procesima preobrazbe koje je država prošla. Stoga želim sugerirati da bismo trebali slijediti Garlanda u teoretiziranju nedavnih promjena u našem socioekonomskim okruženjima u pogledu rasprave o globalizaciji i promjenljivoj suverenitetu države, iako se njega može optužiti zbog podcjenjivanja važnosti Marxa i Foucaulta u tom pogledu (Garland, 1990.:386–387; usp. 1997.).

Cilj sljedećega odjeljka je katalogizirati raspravu o globalizaciji i locirati socijalnu politiku prema tome. To priprema teren za naredna dva odjeljka u kojima se ponovno raspravlja o novim vezama između kriminologije i socijalne politike.

TRI ŠKOLE GLOBALIZACIJE

U raspravama o globalizaciji često se koristi izraz "mit". To je nezgodno, jer može sugerirati da se globalizacija "zapravo ne događa", što je neodrživa tvrdnja. Naprimjer, čak je i Bourdieu priznao eskalirajući opseg i brzinu financijskih transakcija u svojem pokušaju demitologizacije toga koncepta (Bourdieu, 1998.: 38). Točnije, teza da je globalizacija mit ukazuje na to da su globalni procesi ideološki konstrukti. Prema Frances Fox Piven (1995.:108), i sama rasprava o globalizaciji postaje dio globalizacijskih sila koje služe ekonomskom liberalizmu te tako pomažu pri stvaranju tih istih stvarnosti koje rasprava, navodno, želi istražiti. Stoga je "mitološko" objašnjenje zapravo "endogeno" objašnjenje: globalizacija je proizvod svjetski raširenoga ideološkog puta zapadnog kapitalizma, tj. projekt je Zapada.

Tome se suprotstavlja ono što se može nazvati "egzogenim" objašnjenjem: globalizacija se odnosi na one procese i protoke koji pokazuju autonomnu, nezavisnu stvarnost. Najgore u ovom objašnjenju jest to što tretira globalne sile kao tajanstvene moći i energije koja su se naizgled pojavile niotkuda (Ohmae, 1995.). Najbolje je to što ovo objašnjenje smješta globalizaciju unutar višestrukih konteksta i odbija je reducirati na samo jedan od njih (Castells, 1996., 1997., 1998.). Snaga je ovoga objašnjenja u tome što ostavlja prostora za procese, tj. za protok informacija putem interneta, što se ne može jednostavno tretirati kao strateški učinak vladajućih elita. Suprotno tome, snaga ovoga endogenog objašnjenja je u tome što nas podsjeća da globalna pozornica ima dominantne aktere.

Postoji podjela na one koji pozdravljaju globalizaciju i one koji su zabrinuti zbog nje. Većina onih koji vjeruju u endogeno objašnjenje (ali svakako ne i svi) skloni su neprijateljski gledati na globali-

zaciju kao na dio stalne kolonizacije društava i ekonomija s *laissez-faire* imperativima. Egzogeno objašnjenje ravnomjernije je podijeljeno između onih koji propagiraju slobodna tržišta i onih koji, u varirajućim stupnjevima, upozoravaju protiv daljnje deregulacije. Kada se te dvije podjele stave zajedno, one vode do tri škole razmišljanja (Held, et al., 1999.; Giddens, 1999.).

Školi "otpora" pripadaju oni koji tvrde da je globalizacija himera, izmišljeni konstrukt koji ima stvarne učinke samo kada se prepustimo ekonomsko-liberalnim propisima. Naš bi zadatak stoga trebao biti opirati se globalizaciji, stalnim praćenjem njezinih političkih i ekonomskih dimenzija do njihova ideološkog izvora. Škola "apsorpcije" tretira globalizaciju kao samopokretnu silu u koju možemo malo intervenirati. Moramo dozvoliti da nas ponesu struje globalnih tokova koje se stalno ubrzavaju, zato što "nema alternative". To se često pretvara u pasivno (iako ne i nužno nevoljko) prihvatanje međunarodnih sila kapitala i tržišta. Školi "adaptacije" pripadaju oni koji, iako priznaju da globalizacija obično djeluje prema zahtjevima za ukidanjem administrativnih ograničenja od strane ekonomski moćnih, poriču da je to sve od čega se sastoji globalizacija. U tom kontekstu možemo razmišljati i o restrukturiranju prostora i vremena koje izmiče reduktivnom tumačenju, o čemu su različite prikaze dali Harvey (1989.), Giddens (1990., 1991.) i Castells (1996.). Naprimjer, kibernetičku tehnologiju možda su pokrenuli američka vojska (što je dovelo do interneta) i postindustrijski poduzetnici (što je dovelo do Microsofta itd.), no roditelj time nužno ne diktira budućnost svome potomku (Fitzpatrick, 2000.). Socioekonomsko međudjelovanje sada se odvija unutar nove kulturno-tehnološke koordinatne mreže koja određuje uvjete za hegemonizaciju, a nije samo njezin učinak.

Ukratko, naš zadatak trebao bi biti pažljivo prilagođavanje novom skupu socijalnih realnosti.

Ne treba mnogo mašte da bi se vidjelo kako se u sve to uklapa socijalna država (Rhodes, 1996.:312-316; Esping-Andersen, 1996.a; Deacon, et al. 1997.). Škola "apsorpcije" smatra da je poslijeratni socijalni sustav mrtav ili da umire (Graham, 1994.; usp. Schwartz, 1994.). Države, koje su sada integrirane u svjetsku ekonomiju kao "nutarnja investicijska mjesta", stavljaju se u nepovoljan konkurentni položaj ako javne troškove i socijalnu regulativu zadrže na previsokoj i previše restriktivnoj razini. Stoga se razina socijalnih troškova treba drastično smanjiti, a vlade se trebaju lišiti svojih uloga osiguravatelja socijalne pomoći i financijera. Iskustvo skandinavskih socijalnih demokracija u 1990-ima navodi se kao dokaz teze ove škole. Škola "otpora" ustrajava na tome da su veličina i opseg socijalne države još uvijek uvelike stvar političkog određenja, a glavna su ograničenja ideološka. Time se ne tvrdi da se globalni procesi mogu snagom volje izbrisati, nego sugerira da rekonstrukcija socijalne pravde, visokih razina zaposlenosti, socijalnog osiguranja, univerzalizma i tako dalje, zahtijeva odbacivanje ideološke pasivnosti škole "apsorpcije". Za, "adaptacijsku" školu, velikodušni, iako rekonstituirani, socijalni sustav može nastaviti igrati važnu ulogu. Tako da dok druge dvije škole smatraju osiguravanje državnih socijalnih davanja i globalizaciju nespojivima, "adaptacijska" škola sugerira da to nije nužno tako (Held, 1995.:190–201).

S jednom ili dvije iznimke (vidjeti u daljnjem tekstu), teoretičari socijalne politike povezani u s "adaptacijskim" pravcem razmišljanja (Bowles i Gintis, 1994.; Esping-Andersen, 1996.b, 1999.; Wilding 1997.; Ferge 1997.; Deacon i Stubbs, 1998.; George, 1998.). No to nije iznenađujuće. Kako njegovi korijeni leže u fa-

bijanskoj socijalnoj demokraciji, teško da će socijalna politika signalizirati vlastitu neminovnu propast, slažući se s "apsorpcijskim" školama da su socijalna načela nadvladala globalizirana načela. Isto su tako mnogi ustrajali u stajalištu da bi bilo puko priželjkivanje zamišljati da globalizacija nije ništa više od liberalnog madioničarskog trika. Stoga se čini da je "adaptacijska" škola teritorij na kojemu je većina komentatora provela posljednjih nekoliko godina, istražujući mogućnosti za lokalne, državne i međunarodne socijalne sustave u kontekstu globalizirane ekonomije.

Usprkos tome, neki važni komentatori propitkuju točnost ovoga tumačenja u svojim različitim analizama. Ramesh Mishra (1998., 1999.) blizak je "apsorpcijskoj" školi. Mishra ustraje na tome da je globalizacija samo još jedan čavao u "lijesu" poslijeratne, klasične socijalne države. Naš bi posao stoga trebao biti identificirati i osigurati najbolje dostupan oblik kapitalizma: onaj koji ne žrtvuje "socijalno" u ime "ekonomskog". Još je moguće zamisliti socijalne standarde formulirane putem nekog oblika konsenzusa zajednice, standarde koji bi trebali biti relativni razini ekonomskog razvoja te zajednice. Ti bi standardi tada mogli uspostaviti pravila prema kojima bi se regulirao globalni kapitalizam.

U međuvremenu, javlja se Peter Taylor-Gooby (1997.) blizak školi "otpora". Taylor-Gooby reagira protiv onoga što naziva "novom sociologijom" u njenoj usredotočenosti na postfordizam (Carter i Rayner, 1996.), globalizaciju, tržišnu fleksibilnost, složenost obitelji/domaćinstva i nove oblike socijalne podjele koji nisu klasni. Ta nova sociologija izaziva "novu socijalnu politiku" koja napušta ciljeve poput pune zaposlenosti, redistribucije, univerzalizma i liberalne količine javnih troškova. On identificira potencijalnu kontradikciju koja je tu prisutna. S

jedne strane, nova sociologija vrednuje različitost, a s druge strane, ignorirajući nedavno jačanje klasnih nejednakosti, se prepušta globaliziranim prioritetima nove desnice koja podupire radikalnu konvergenciju političkih režima oko destruktivne logike slobodnih tržišta. Stoga bi globalna ograničenja prvenstveno trebalo tumačiti kroz prizmu stare sociološke brige o klasi, kapitalu i nacionalnoj državi.

Problem je u tome što je kontrast između stare i nove sociologije znatno pretjeran (kao što je shodno tome i odgovarajući kontrast između stare i nove socijalne politike) (Hay, 1998.; Fitzpatrick, 1996.). Taylor-Gooby je tako zaokupljen razjašnjavanjem ekonomsko-liberalnog utjecaja da odbacuje ideje i teorije koje bi mogle pomoći u borbi protiv toga utjecaja na globalnoj razini. Mogu li se, dakle, stara i nova sociologija približiti jedna drugoj? Možemo li zamisliti novu socijalnu politiku koja zadržava tradicionalne ciljeve univerzalnosti i slično, ali ih prilagođava u skladu sa suvremenom stvarnošću? To su važna pitanja koja Taylor-Gooby zanemaruje.

Moja je tvrdnja da "adaptacijska" škola predstavlja teorijski prostor koji u pogledu rasprave o globalizaciji najviše obećava komentatorima socijalne politike, iako je položaj "kritičke adaptacije", tj. onaj koji je mnogo bliži Tayloru-Goobyju negoli Mishri, onaj kojeg će vjerojatno favorizirati teoretičari socijalne politike.

BAUMAN I DRŽAVA POSTSOCIJALNE SIGURNOSTI

U svojem nedavnom radu o globalizaciji Bauman opisuje ono što on smatra ukinućem prostornih i vremenskih udaljenosti. Najbogatiji se sada mogu osloboditi lokaliteta, dok lokaliteti postaju ne-sputani i udaljavaju se od siromašnih: mobilnost prvih i nepokretljivost drugih uzajamno se jačaju. Pokretne elite postaju

bestežinske i bestjelesne; nepokretne potklase postaju sve teže i gušće: Deteritorijalizacija moći stoga se odvija paralelno sa sve strožom strukturacijom teritorija (Bauman, 1998.a:20).

Strukturacija je djelomično fizička – tradicionalni javni prostor društvenog međudjelovanja zamijenjen je "zabranjenim mjestima" koja drže polarizirane grupe razdvojenima, i djelomično je prividna (Bauman, 1998.a:50–4): centri elektronskih baza podataka unutar dinamike državljanstva i isključenosti, npr. kreditna sposobnost određuje naš stupanj mobilnosti/bestežinskog stanja ili nepokretnosti/gustoće (Fitzpatrick, 2000.). Dakle, ono što je strukturirano je razlika između dva svijeta; kozmopolitske elite (turisti) prvenstveno žive u *vremenu* i kreću se bez npora kroz geografske i elektronske granice; isključeni (skitnice) prvenstveno žive u *prostoru* pritisnuti u nepokretnoj sadašnjosti, monotonijom besmislenog vremena (Bauman, 1998.a:88–89): ...turist očajnički... traži deportaciju vlastitih strahova... Svijet bez skitnica je utopija društva turista. Većina političkih mjera u turističkom društvu – poput opsesije "zakonom i redom", kriminalizacijom siromaštva, stalnim šikaniranjem žicara i slično – može se objasniti kao tvrdoglavi, trajni napor za podizanjem socijalne stvarnosti do razine te utopije s nikakvim izgledima (Bauman, 1998.a:97; usp. i 1998.b:72–80).

Mnoge su političke mjere donesene protiv skitnica, kako bi se stimulirala turistička potrošnja njihova sadašnjega i (vjerojatno) budućeg statusa. Porast u stopama zatvaranja najočitiji je način na koji se povlašteni pokušavaju osigurati od nesigurnosti za koje, pogrešno, smatraju da proizlaze od isključenih, i zapravo čitava oprema industrije osiguranja i nadzora može biti protumačena kao novo utvrđenje klasnih podjela i kriminalizacije siromaštva (Bauman, 1998.a:113–122; Short i Kim, 1999.:115–116). Baumanov rad sto-

ga sugerira ne samo da socijalna politika i kriminologija moraju djelovati zajedno da bi se razumio globalni kapitalizam nego i da takva teorija mora uključivati prostorne i vremenske geografije.

Nadgradnjom Baumanova pristupa možemo objasniti promjene u državnom suverenitetu kako slijedi. Posao države na domaćoj fronti jest tradicionalno izdvojiti red iz kaosa: spriječiti anarhiju, osigurati povijesni kontinuitet, suzbiti revoluciju, žrtvovati manjine, balansirati fluktuacije ekonomske ponude i potražnje. Kako globalni kapital naizgled postaje neukrotivim, kako se politika i ekonomija razdvajaju nakon stoljeća poravnania, država sada može prosperirati samo ako, osim što izdvaja red iz kaosa, sama omogućava i provodi veći dio tog kaosa da bi ostala atraktivna u očima kapitala. Kako se država sve više podvrgava dominantnoj logici globalnog kapitala, tako mora i sebi dati nešto što će raditi: mora "izmišljati", tj. socijalno i analitički stvoriti prijetnje koje samo ona može riješiti putem onoga što Jordan i Arnold (1995.; Jordan, 1998.:183) nazivaju "politikom prisile". U postkomunističkom razdoblju kapitalistički "drugi" seli iz Moskve u ideološke i ekonomske egzile od globalnog tržišta. Naprimjer, dok globalni kapitalizam onesposobljuje uvjete za zaposlenost s punim radnim vremenom, glavna struja političara, stvaralaca mišljenja i politike, identificiraju poopćenu "kulturu ovisnosti" koju samo provođenje etike zaposlenosti može riješiti. Ukratko, država nastoji ponovno stabilizirati socijalne oblike/odnose koje, u dosluhu s globaliziranim *laissez-faireom*, sama u isto vrijeme destabilizira (Zukin, 1991.; usp. Hughes, 1998.). Suvremena država sastoji se od niza kaznenih odgovora na kaos kojega je sama omogućila.

Stoga je država koja kopni samo makrointerventna država, koja se ponovno pojavljuje kao polufeudalna upraviteljska

država na mikrosocijalnom stupnju (Cohen, 1994.), kriminalizirajući takve kao što su skitnice i ulični poduzetnici, tražitelji različitih prava te slabo plaćeni, samohrane majke i tinejdžeri (Cook, 1997.: 131–152; Pavarini, 1997.; Dean, 1999.; Parenti, 1999.). Volja za vladanjem jača dok se nacionalna država smanjuje (Sheptycki, 1995.:63; 1998.). Kako više nije sposobna zadovoljiti osnovne *potrebe*, može se posvetiti osnovnim *strahovima* – često djelujući kao istovremeni izvor i rješenje tih strahova. Nekoć je bila čuvar koji je pokušavao ponuditi (ponekad uspješno) zaštitu od poslijeratne turbulencije; sada država poziva globalnu turbulenciju da pohara nacionalne ekonomske i političke zidove, a pravi se da ih pokušava sačuvati. Izazivanjem ekonomije nezaposlenosti, globalizacija zahtijeva i kolektivno provođenje dužnosti za rad – da se ne bismo prepustili pretpostavljenoj prirodnoj indolenciji dok gledamo kako smisleni poslovi-za-život nestaju – i ukidanje pravila na radnom mjestu koja prijete međunarodnoj konkurentnosti (Fitzpatrick, 1998.; Jordan, 1998.:82–83). Ta se dužnost pojavljuje pod nekoliko krinki: kao "prezaposlenost" onih koji su sigurno zaposleni, kao nesigurnosti marginalno zaposlenih i obvezna podložnost nezaposlenih tražilaca novim zahtjevima ugrađenima u sustav naknada. Isto tako, socijalna se prava sada manje temelje na posjedovanju glasa unutar radnog mjesta, a više na sposobnosti da se nestaje između radnih mjesta (iako samo za sretnu manjinu); "potrošači posla" imaju prava, a ne kooperativno organizirani radnici. Tako, pod pritiskom globaliziranoga tržišnog kapitalizma, država pomaže u kolektiviziranju dužnosti i individualiziranju prava. Ukratko, kako država više ne može jamčiti slobodu i sigurnost zauzvrat za lojalnost masa, ona održava svoj politički autoritet putem juridifikacije, policije i aktivnog provođenja građanskih obveza

(Evans, 1997.). Kriza legitimiteta ne rješava se davanjem većih socijalnih naknada da bi se ispunila povećana očekivanja, nego sustavnim smanjivanjem očekivanja putem privatizacije onoga što je ranije bila zajednička sudbina te putem kolektivizacije i kontrole individualne autonomije.

Razvoji unutar sustava socijalne sigurnosti ilustriraju tu transformaciju. Jasno je da je načelo socijalnog osiguranja počelo utjelovljivati zajedničku sudbinu time što je imalo i prostornu dimenziju (univerzalna pokrivenost) i vremensku dimenziju (pokrivenost od “kolijevke pa do groba”), a bilo je orijentirano i na prošlost, u obliku doprinosa na temelju rada i na poznatu, predvidljivu budućnost. Socijalno osiguranje stoga je bilo prilagođeno dobi uspona radničke klase i raširenog prihvaćanja poželjnosti i izvedivosti planiranja. Globalizacija je potkopala, možda i fatalno, oba ta uvjeta: radna snaga je daleko manje mobilna od kapitala, a međunarodno planiranje je daleko manje provedivo nego sada već “pokojno” nacionalno planiranje. Kao posljedica toga, nejednakosti u приходima koje se povećavaju gotovo svugdje ideju o *socijalnom* osiguranju stvaraju suvišnom; imućni mogu sebi priuštiti osiguranje, dok se siromašnima može pomoći putem rezidualnih oblika pomoći. Sustavi univerzalnog osiguranja pretvaraju se u prah pod našim nogama, a životni se ciklus fragmentira i raspada: u osiguravanju od rizika više nema “nas” koji radimo iz određene prošlosti, nego ima “mene” koji radim unazad iz neodređene budućnosti kao usamljeni poduzetnik vlastite osobne sudbine (O'Malley, 1992.; Klein i Millar, 1995.). To je ono što implicira “amerikanizacija” socijalnog osiguranja, a u Europi proces je najnapredniji u Britaniji zbog reformi konzervativaca i novih laburista. (Ova potonja otišla je najdalje u uvođenju radno uvjetovane socijalne skrbi, sank-

cija naknadama, naknada utemeljenih na radnoj provjeri i “jedinih vrata” koja tretiraju sve nove tražitelje na isti način, bez obzira na njihovu povijest zaposlenosti.) Bogate se učinkovito povlači na tržišta privatnog osiguranja, pogotovo u pogledu mirovina i osobne sigurnosti; siromašni postaju podložni provjeri dohotka i/ili imovine i oblicima kontrole koji su benigno autoritativni: paternalističke rasprave postaju nerazdvojive od diskursa kontrole. Kretanja i rasporedi tražitelj postaju dio procesa pregovaranja između njih i imenovanih stručnjaka; naglasci, kretnje i izgled (odjeća, frizura, nakit, kozmetika) postaju podložni službenom, pomnom promatranju (Marx, 1995.:228). Stoga sustav naknada, koji nikada nije bio najdobrohotnija institucija, utjelovljuje strategiju “predviđenih sredstva za odvratanje”; nekada je uvelike bio reaktivan i reagirao je na probleme kada su se događali, a sad je sve više *predaktivan*, definira probleme unaprijed i zatvara se pred bilo kakvim naznakama abnormalnosti. Ogođenost takve strategije najviše je očita u slučaju osoba koje traže azil i izbjeglica, međunarodnih beskućnika za koje je svaka razlika između socijalne i kaznene politike davno postala besmislenom.

Sve to znači da se ne vraćamo u etiku radnih domova prije socijalne države, niti da napredujemo ka postsocijalnoj državi u kojoj će postojati samo sigurnosne mreže kao zadnji spas; mi doživljavamo državu postsocijalne sigurnosti u kojoj socijalne ustanove paternalistički stimuliraju i ohrabruju neregulirana i fleksibilna tržišta rada, za koja mi znamo, i što je još važnije, i poslodavci i političari znaju da su sve manje atraktivna (Rose, 1996., 1999.). To je etika tržišnog kolektivism. Ukoliko se dobrovoljno ne održimo socijalno i moralno primjerenima, spremnima za mogućnosti koje bi globalna ekonomija mogla raspršiti u našem smjeru, tada će država biti pri ruci da to dobro-

voljno učini umjesto nas (Giddens, 1998.: 117). Kolektivizacija dužnosti događa se zato što se sada smatra da su dužnosti orijentirane tako da budu globalne; individualizacija prava događa se zato što se pretpostavlja da se globalno ne može prilagoditi zajedničkim pravima. Državljanstvo slabi između ta dva prostora. *Socijalni* prostor povlači se u sebe, usprkos različitim kompenzacijskim naporima da se ti smanjeni prostori upletu u zajednički kolaž; *globalni* prostor napuhuje se u ogromnu arenu, dovoljno veliku da pojača viku gnjevnih i ublaži krikove bespomoćnih. Biti oslabljeni državljanin danas znači lokaliziranu obuku za globalne odgovornosti. Ekstremistički centar, naposljetku, nalazi “treći put” između autoritarnog socijalizma i tržišnog liberalizma: tržišni kolektivizam ili ono što se može nazvati “autoritarna socijalno/kršćanska demokracija”.

KLASIFIKACIJA POSTSOCIJALNIH GEOGRAFIJA

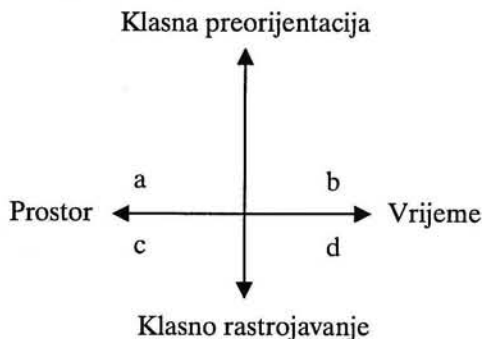
Moja je tvrdnja da bi, u traganju za razumijevanjem novih oblika kriminalizacije i regulacije siromašnih, kriminologija i socijalna politika trebale konvergirati u analizi države postsocijalne sigurnosti. U posljednjem odjeljku ponudit ću klasifikaciju koja bi mogla djelovati kao vodič za daljnju teoretizaciju i istraživanje.

Navikli smo se na tezu da su društva postala razdvojena na one koji su imućni i sigurni, one koji su relativno imućni, no isto tako i relativno nesigurni, te one koji nemaju ni imutak ni sigurnost. U nedavno je vrijeme prihvaćena druga teza koja sugerira da grupe s izrazito različitim dohocima i zanimanjima počinju doživljavati iste nesigurnosti i uznemirenosti kako poslovi, koji su nekad bili sigurni, postaju podložni nepostojanosti globalne potražnje. Na one koji su viši na društvenoj ljestvici utječu isti uvjeti kao i na one koji su

mного niže, tako da iskustvo isključenih postaje općenitije: proces poznat kao *deburžuizacija* ili *reproletarizacija*, što znači da se iskustva različitih slojeva ponovno počinju integrirati (Sennett, 1998.:84–88). Na prvi pogled čini se da su ta tumačenja neusporediva. Polarizacija implicira socijalnu *divergenciju*; *deburžuizacija* implicira socijalnu *konvergenciju*. Moguće je ipak da se oba tumačenja suvremenih trendova mogu smatrati točnima kad primijenimo perspektivu sugeriranu u prethodnom odjeljku. Ukratko, globalizacija implicira i preorijentaciju klasne svijesti, kao i rastrojavanje klasne strukture, a taj bi dualni proces trebao biti predmetom istraživanja komentatora zainteresiranih za veze između kriminologije i socijalne politike.

Crtež 1.

Klasna preorijentacija

U ovoj točki Foucault postaje relevantnim. Koncept prostora bio je bitan za Foucaultove ideje (Philo, 1992.), a ipak ga nije uspio dalje teoretizirati (Foucault, 1986.; Soja, 1996.:145–163) usprkos svom stajalištu da je “prostor fundamentalan u svakom vršenju vlasti” (Rabinow, 1984.:252). Stoga ako vlast sada djeluje na razini postsocijalnoga, tada moramo razumjeti restrukturiranje postsocijalnog prostora. To znači da subjektivizacija koju potiče postsocijalna vlast djeluje putem ponovnog određivanja prostora stvarnih i

zamišljenih okružja kroz koja se tijela miču. Ipak, moramo govoriti i o prostoru-vremenu i, za razliku od Foucaulta, ne smijemo pomiješati vrijeme s povjesničarskim vremenom reduktivnog marksizma.

To nam ostavlja dvije dimenzije (vidjeti crtež 1.): vertikalna os odnosi se na istovremenu preorijentaciju i rastrojavanje, što utječe na klase na razvijenom Zapadu; horizontalna os odnosi se na načine na koji sigurnosti i nesigurnosti izazvane globalizacijom imaju na prostorni i vremenski referentni okvir. Te dimenzije stvaraju četiri kvadranta koji su sažeti pod sljedeća dva naslova.

Deburžuizacija (a i b)

To se odnosi na stalne preokrete svakodnevnog života, načine na koji su i prostor i vrijeme podložni ubrzavanju i destabilizaciji, centrirano na radom izmorenom/premalo zaposlenom tržištu rada (Sennett, 1998.). Sada gotovo univerzalni naglasak na aspektu potražnje u politici zapošljavanja potkrepljuje percepciju da zaposlenik nije više od samo još jednoga potrošnog sastojka u procesu proizvodnje, predmet bezličnog izračuna dobitaka i gubitaka. Što vlade više promiču vrijednosti ponovne obuke, stjecanja vještina i višestrukih radnih vještina, to više razotkrivaju poroke tržišta rada na kojemu fleksibilnost znači kulturu zapošljavanja i otpuštanja, kojom upravljaju centralizirane uprave i poslodavci rukovođeni profitom. Prostor i vrijeme stoga se fragmentiraju u skladu s fenomenom okretnih vrata. Na periferiji tržišta rada to obično znači rotaciju između nedostatka rada i rada slabe kvalitete, jer su ljudi prisiljeni odgovarati na podražaje poticaja (naknade vezane uz rad) i odvrćanja (sankcije naknadama) kojima upravlja država. U središtu i na poluperiferiji to može značiti da pojedinci žele prvo "vratiti milo za drago": maknuti se sa svoga radnog mje-

sta prije nego što se ono makne od vas. Kako takva vrsta fleksibilnosti prevladava, postaje sve manje vjerojatno da će vlade riskirati unutarnja ulaganja putem zakona o zapošljavanju sklonog zaposlenicima, velikodušnih minimalnih plaća i povećanja socijalnih troškova.

Stoga djeluje i prostorna i vremenska konvergencija (konvergencija rizika i nesigurnosti). Jedan promjer prostorne konvergencije (kvadrant (a) na crtežu 1.) istovremeno prolazi kroz privatizaciju i davanje publiciteta urbanim centrima (Hudson, 1997.:465–466; Pavarini, 1997.:89). Ako tržišni centri predstavljaju fizičko zatvaranje prostora, interiorizaciju ulica posljednje godine posvjedočile su *prividnom* zatvaranju prostora, prekrivanje silueta nebodera televizijom zatvorenog kruga (CCTV) koji su *naizgled* ravnodušni prema pojedincima koje skeniraju (svatko je potencijalni kriminalac, izazivač problema, neprilagođena osoba), a ipak osnažuju stereotipe koji potiču na distanciranje i nesnošljivost. Ovlasti policije da zaustavljaju i pretražuju, poduprte su mogućnostima militariziranih silueta nebodera da skeniraju i nadgledaju: ubrzano kretanje kupaca i pješaka sada se može zamrznuti u kadru i secirati do najmanjih pojedinosti (Lyon, 1994.), a i javne i privatne policijske snage tretiraju vas kao potencijalnog krivca sve dok se to ne pokaže nevažnim (Ericson i Haggerty, 1997.:41–42).

Primjer vremenske konvergencije (kvadrant (b) na crtežu 1.) tiče se načina na koji vrijeme postaje privatizirano i homogenizirano (Scheerer i Hess, 1997.:119–128). Slobodno vrijeme postaje sve više komercijalizirano, jer čak i karnevale i javne festivale sponzoriraju poznate tvrtke, pa i oni postaju podložni profesionaliziranom upravljanju. Praznici češće signaliziraju raspršivanje pojedinaca i obitelji automobilom prema obali, ili televiziji. Vrijeme koje nije slobodno, postaje nova valuta

koja će se razmijeniti između onih koji mogu priuštiti kupovanje vremena drugih ljudi (dadjilja, čistača, osobnih pomoćnika) koji ih oslobađaju dužnosti svakodnevne reprodukcije, i onih koji ne mogu priuštiti neprodavanje svoga vremena i koji obavljaju kućanske dužnosti onih koji previše rade (Baumanova mobilna elita).

Polarizacija (c i d)

No ipak, sudbina siromašnih isto tako divergira od one imućnih, odvojenih i prostorno i vremenski (Steinert, 1998.). Ta prostorna i vremenska razdvajanja održavaju se prvenstveno putem niza mjera o stanovanju, zaposlenosti, naknadama i cijelim nizom industrije osiguranja i nadzora (Feeley i Simon, 1994.), pogotovo u gradovima koji se nadmeću za globalno istaknuto mjesto (Sassen, 1991.: 279–288). Iako oni mogu biti manje istaknuti u Europi nego u SAD, djelomično zbog europskih socijalnih sustava (Short i Kim, 1999.:57).

Najočitija manifestacija prostorne segregacije (kvadrant (c) na crtežu 1.) vidi se između geta bogatih i siromašnih: zatvorene zajednice prvih i područja u koja se ne ulazi drugih, održavaju i izobličavaju jedna drugu (Davis, 1990.). Ključna razlika je u tome što su geta bogatih kreirana da bi siromašni ostali izvan njih (Gilling i Barton, 1997.), a geta siromašnih učinkovito ostavljaju sve izvan sebe. U jednoj krajnosti to implicira raspacavanje droge, stalne vandalizme i grafite, kao i stalne krađe. Da bi se spriječila stvarna ili zamišljena prijetnja tome, ljudi lagano postaju zatvorenici u vlastitim domovima, otuđeni i neprijateljski raspoloženi prema onima s kojima dijele sličnu sudbinu, a sigurnost kupuju trošeći razmjerno viši postotak svojega dohotka od bogatih na robu s tržišta osiguranja i nadzora. Naprimjer, kako padaju vrijednosti kuća (i najamnina), rastu premije za osiguranje kućanstva: što je osoba siroma-

šnija, to više mora platiti za zaštitu ono malo stvari koje posjeduje.

Prostor potrošnje se stoga razdvaja. Infrastruktura javnog prijevoza i eksplozija vlasništva automobila osiguravaju da će mjesto za kupovinu i potrošnju biti lokalnije što je prihod niži. Robne kuće i supermarketi izvan grada nude jeftinu hranu i dobra, čime se lokalni dućani ne mogu mjeriti, što ukazuje da su se prostorne nejednakosti proširile u skladu s nejednakostima u dohocima (Scheerer i Hess, 1997.:107). Kako se banke povlače iz područja u kojima su manji prihodi, prostorizacija nejednakosti još više jača (Sassen, 1998.:162–163). Stoga postoji prostorna kolizija između onih koji nostalgичno žude za kolektivnim iskustvom javnog prostora, za jačanjem individualnog sebstva, i onih (elita) koji destabiliziraju javnost razbijajući je u nizove privatnih, hermetički zatvorenih mjesta koja razdvajaju kolektivne glasove obesnaženih (Clammer, 1998.). Siromašni su uvijek u pokretu, s posla na posao, od savjetnika do savjetnika o naknadama i pravima, programa obuke do programa obuke, dok povlašteni uživaju u relativno nepomičnim životima u sigurnosti.

Sukladno tome, i vremenska se konvergencija može isto tako identificirati (kvadrant (d) na crtežu 1.). Vremenski, geta siromašnih su mjesta ponavljanja, nutarnje deportacije, bijega od ciklusa bez posla/slab posao i znakova da je budućnost već založena kako bi sadašnjost bila podnošljivija, što znači da će buduće generacije beskonačno ponavljati iskustva današnje generacije. U međuvremenu, geta bogatih su i produljenje dnevnih aktivnosti i prijelaz u povlaštenu budućnost: znakovi da će hipoteka jednoga dana biti otplaćena, što sadašnjost čini vrijednom nasljeđivanja i što uspostavlja snažan međugeneracijski kontinuitet i rast. Iako zauzimaju jednako čuvana mjesta, različite klase kreću se kroz "različite vremenske

horizonte". Za gomilu imućnih ulice, šetališta i tržišni centri postaju tranzitne zone, udaljenosti koje se savladavaju u što kraćem mogućem vremenu, prepreke između posla i doma. Za one koji imaju vremena, javna i kvazijavna mjesta postaju zone ravnodušne interakcije, mjesta simuliranog prebivanja, boravišta dužeg trajanja, alternative domu.

ZAKLJUČAK

Ovaj rad nastoji proučiti suvremene oblike kriminalizacije i regulacije, ispitujući ih i doprinoseći novonastaloj raspravi. Ta rasprava razmatra promjenljive socijalne, ekonomske i političke kontekste kriminalizacije i regulacije. U tu svrhu proučili smo promjene u suverenitetu države, globalizaciju i reorganizaciju prostora i vremena. Uočili smo da su nedavna Youngova opažanja o društvu isključivanja korisna, no on ipak nije dovoljno rekao o osnovnim uzrocima takvoga društva. Garland dijeli mnoge od Youngovih teza, no ide dalje u identificiranju važnosti promjenljive prirode suvereniteta države. Ipak, on riskira podcjenjivanje utjecaja globalizacije na tržišni kapitalizam. Po-

tom sam ustvrdio da je rasprava o globalizaciji kružila između tri škole razmišljanja te da bi se komentatori socijalne politike trebali kritički pridružiti adaptacijskoj školi. U tom smislu možemo identificirati stvaranje države postsocijalne sigurnosti, kako se socijalni prostor smanjuje a globalni prostor povećava. Klasifikacija dualnog procesa koju implicira to pojačanje, prikazana je (no ne tvrdim da je ona dubinski analizirana, nego samo da bi *mogla* biti tako analizirana), i na temelju toga mogla bi ozbiljno započeti daljnja teoretizacija i istraživanje unutar obje discipline.

Zahvala

Zahvaljujem Hartleyu Deanu i anonimnim recenzentima.

Bilješka

¹ Iako se čini da mnogi vire na rubu tih škola, John Gray (1998.), naprimjer, upozorava na pretjerivanja *laissez-faire* globalizacije, a ipak ustraje na stajalištu da je državna intervencija kao protuteža tržištu mrtva ideja.

LITERATURA

- Bauman, Z. (1998.a) *Globalization*. Cambridge: Polity Press.
- Bauman, Z. (1998.b) *Work, Consumerism and the New Poor*. Milton Keynes: University Press.
- Bergali, R. (1997.) Unsolved mysteries and unforeseen futures of social control, in: R. Bergalli and C. Sumner (eds.) *Social Control and the Political Order*. London: Sage.
- Bourdieu, P. (1998.) *Acts of Resistance*. Cambridge: Polity Press.
- Bowles, S., and Gintis, H. (1994.) Productivity-enhancing egalitarian policies, *International Labour Review* 134, 4-5:559-585.
- Carter, J., and Rayner, M. (1996.) The curious case of post-Fordism and welfare, *Journal of Social Policy* (25)3:347-367.
- Castells, M. (1996.) *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (1997.) *The Power of Identity*. Oxford: Blackwell.
- Christie, N. (1994.) *Crime Control as Industry*, 2nd end. London: Routledge.
- Christie, N. (1998.) Between civility and state, in: V. Ruggiero, N. South and I. Taylor (eds.) *The New European Criminology*. London: Routledge.
- Clamer, J. (1998.) Framing the other: criminality exclusion and social engineering in developing Singapore, in: C. Jones Finer and M. Nellis (1998.) *Crime and Social Exclusion*. Oxford: Blackwell.
- Cohen, S. (1994) Social control and the politics of reconstruction, in: D. Nelken (eds.) *The Futures of Criminology*. London: Sage.

- Cook, D. (1997.) *Poverty, Crime and Punishment*. London: CPAG.
- Davis, M. (1990) *City of Quartz*. London: Verso.
- Deacon, B. with Hulse, M., and Stubbs, P. (1997.) *Global Social Policy*. London: Sage.
- Deacon, B., and Stubbs, P. (1998.) International actors and social policy developments in Bosna-Herzegovina: globalization and the "new feudalism", *Journal of European Social Policy* (6)4:305–327.
- Dean, H. (eds.) (1999) *Begging Questions*. Bristol: Policypress.
- Ericson, R., and Haggerty, K. (1997.) *Policing the Risk Society*. Oxford: Clarendon.
- Esping-Andersen, G. (1996.a) After the golden age? Welfare state dilemmas in a global economy, in: G. Esping-Andersen (eds.) *Welfare States in Transition*. London: Sage.
- Esping-Andersen, G. (1996.b) Positive sum solutions in a world of trade-offs, in: G. Esping-Andersen (eds.) *Welfare States in Transition*. London: Sage.
- Esping-Andersen, G. (1999.) *Social Foundations of Post-industrial Economies*. Oxford: Oxford University Press.
- Evans, P. (1997.) The eclipse of the state? Reflections on stateness in an era of globalization, *World Politics* (50)1:62–87.
- Feeley, M. and Simon, J. (1994.) Actuarial justice: the emerging new criminal law, in: D. Nelken (eds.) *The Futures of Criminology*. London: Sage.
- Ferge, Z. (1997.) The changed welfare paradigm: the individualization of the social, *Social Policy and Administration* (31)1: 20–44.
- Fitzpatrick, T. (1996.) Postmodernism, welfare and radical politics, *Journal of Social Policy* (25)3:303–320.
- Fitzpatrick, T. (1998.) The rise of market collectivism, in: E. Brunson, H. Dean and R. Woods (eds.) *Social Policy Review* (10). London: SPA.
- Fitzpatrick, T. (2000.) Critical cyber policy: network technologies, massless citizens, virtual rights, *Critical Social Policy* (20)3: 375–407.
- Foucault, M. (1986.) Of other spaces, *Diacritics* 16:22–27.
- Frace, A. and Wiles, P. (1998.) Dangerous futures: social exclusion and youth work in late modernity, in C. Jones Finer and M. Nellis (1998.) *Crime and Social Exclusion*. Oxford: Blackwell.
- Garland, D. (1985.) *Punishment and Welfare*. Aldershot: Gower.
- Garland, D. (1990.) *Punishment and Modern Society*. Oxford: Clarendon.
- Garland, D. (1997.) Of "Governmentality" and welfare futures in Europe, *Journal of Social Policy* (27)1:17–36.
- Giddens, T. (1990.) *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, T. (1991.) *Modernity and Self-identity*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, T. (1998.) *The Third Way*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, T. (1999.) *Runaway World*. London: Profile Books.
- Gilling, D. and Barton, A. (1997.) Crime prevention and community safety: a new home for social policy?, *Critical Social Policy* (17)3:63–83.
- Graham, C. (1994.) *Safety Nets. Politics and the Poor*. Washington, DC: Brookings Institution.
- Gray, J. (1998.) *False Dawn*. London: Granta.
- Harvey, D. (1989.) *The Condition of Postmodernity*. Oxford: Blackwell.
- Hay, C. (1998.) Globalization, welfare retrenchment and "the logic of no alternative": why second-best won't do, *Journal of Social Policy* (27)4:525–532.
- Held, D. (1995.) *Democracy and Global Order*. Cambridge: Polity Press.
- Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D. and Peraton, J. (1999.) *Global Transformations*. Cambridge: Polity Press.
- Hudson, B. (1997.) Social control, in: M. Maguire, R. Morgan and R. Reiner (eds.) *The Oxford Handbook of Criminology*, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Hughes, G. (1996.) Communitarianism and law and order, *Critical Social Policy* (16)4: 17–41.
- Jessop, B. (1994.) The transition to post-Fordism and Schumpeterian workfare state,

- in: R. Burrows and B. Loader (eds.) *Towards a Post-Fordist Welfare State?* London: Routledge.
- Jones Finer, C. and Nellis, M. (1998.) *Crime and Social Exclusion*. Oxford: Blackwell.
- Jordan, B. (1998.) *The New Politics of Welfare*. London: Sage.
- Jordan, B. and Arnold, J. (1995.) Democracy and criminal justice, *Critical Social Policy* (15)2–3:170–182.
- Klein, R. and Millar, J. (1995.) Do-it-yourself social policy: searching for a new paradigm?, *Social Policy and Administration* (29)4:303–316.
- Lyon, D. (1994.) *The Electronic Eye*. Cambridge: Polity Press.
- Marx, G. (1995.) The engineering of social control: the search for the silver bullet, in: J. Hagan and R. Patersen (eds) *Crime and Inequality*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Mishra, R. (1998.) Beyond the nation state: social policy in an age of globalization, *Social Policy and Administration* (32)5:481–500.
- Mishra, R. (1999.) *Globalization and the Welfare State*. Aldershot: Edward Elgar.
- Offe, C. (1984.) *Contradictions of the Welfare State*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Ohmae, K. (1995.) *The End of the Nation-State*. London: Harper Collins.
- O'Malley, P. (1992.) Risk, power and crime prevention, *Economy and Society* 21:252–275.
- Parenti, C. (1999.) *Lockdown America*. London: Verso.
- Pavarini, P. (1997.) Controlling social panic: questions and answers about security in Italy at the end of the Millennium, in: R. Bergalli and C. Sumner (eds.) *Social Control and the Political Order*. London: Sage.
- Philo, C. (1992.) Foucault's geography, *Environment and Planning D: Society and Space* 10:137–161.
- Pierson, P. (1994.) *Dismantling the Welfare State?* Cambridge: Cambridge University Press.
- Pierson, P. (1996.) The new politics of the welfare state, *World Politics* (48)2:143–179.
- Piven, F. (1995.) Is it global economics or neolassez faire? *New Left Review* 213:107–114.
- Rabin, P. (eds.) (1984.) *The Foucault Reader*. New York: Pantheon.
- Rhodes, M. (1996.) Globalization and west European welfare state: a critical review of recent debates, *Journal of European Social Policy* (6)4:305–327.
- Rose, N. (1996.) The death of the social? *Economy and Society* (25)3:327–356.
- Rose, N. (1999.) *Powers of Freedom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sassen, S. (1991.) *The Global City*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sassen, S. (1998.) *Globalization and Its Discontents*. New York: New Press.
- Scheerer, S. and Hess, H. (1997.) Social control: a defence and reformulation, in R. Bergalli and C. Sumner (eds.) *Social Control and the Political Order*. London: Sage.
- Schwartz, H. (1994.) Small states in big trouble: re-organization in Australia, Denmark, New Zealand and Sweden in the 1980s, *World Politics* (46)4:527–555.
- Sennett, R. (1998.) *The Corrosion of Character*. New York and London: W. W. Norton.
- Sheptycki, J. (1995.) Transnational policing and the makings of the postmodern state, *British Journal of Criminology* (35)4:613–635.
- Sheptycki, J. (1998.) Policing, postmodernism and transnationalization, *British Journal of Criminology* (32)5:481–500.
- Shot, J. and Kim, Y.-H. (1999.) *Globalization and the City*. Harlow: Addison Wesley Longman.
- Soja, E. (1996.) *Thirdspace*. Oxford.
- Squires, P. (1996.) *Anti-Social Policy*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
- Steinert, H. (1990.) "Ideology with human victims". The institution of "crime and punishment" between social control and social exclusion: historical and theoretical issues, in: V. Ruggiero, N. South and I. Taylor (eds.) *The New European Criminology*. London: Routledge.
- Taylor, I. (1999.) *Crime in Context*. Cambridge: Polity Press.
- Taylor-Gooby, P. (1997.) In defence of second-best theory: state, class and capital in social policy, *Journal of Social Policy* (26)2:171–192.
- Tham, H. (1998.) Crime and the welfare state: the case of the United Kingdom and Sweden, in: V. Ruggiero, N. South and I. Tay-

- lor (eds.) *The New European Criminology*. London: Routledge.
- Torring, J. (1999.) *New Theories of Discourse*. Oxford: Blackwell.
- Wilding, P. (1997.) Globalization, regionalism and social policy, *Social Policy and Administration* (31)4:410–428.
- Young, J. (1998.) From inclusive to exclusive society: nightmares in the European dream, in: V. Ruggiero, N. South and Taylor (eds.) *The New European Criminology*. London: Routledge.
- Young, J. (1999.) *The Exclusive Society*. London: Sage.
- Zukin, S. (1991.) *Landscapes of Power*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Prevela s engleskog jezika
Marijana Javornik Cubrić

Summary

NEW AGENDAS FOR SOCIAL POLICY AND CRIMINOLOGY: GLOBALIZATION, URBANISM AND THE EMERGING POST-SOCIAL SECURITY STATE

Tony Fitzpatrick

School of Sociology and Social Policy, University Park
Nottingham, UK

The subjects of social policy and criminology have long been concerned with the criminalization and regulation of the poor. The premise of this paper is that in recent year new forms of criminalization and regulation have emerged that various authors, from both disciplines, have begun to theorize. The paper aims to contribute to this growing literature by bringing together diverse themes that deserve to be extensively discussed in conjunction with one another. These are: first, globalization; second, the changing nature of the state; third, the reorganization of space and time, especially at the urban level. It proceeds through examinations of some of the recent work of Jock Young, David Garland, Ramesh Mishra, Peter Taylor-Gooby and Zygmunt Bauman. It concludes that theoretical and empirical research should analyse the reorganization of space and time which is being effected by the "post-social security state" and it is this which constitutes the new agenda for social policy and criminology.

Key words: globalization, social policy, criminology.